

44 GES - ВІХОЛА

Коли нога, ставши на припорошену снігом купину, по коліно провалилася, а за халяву чобота потекло холодне рідке багно, мисливець Яків Чорний дозволив собі коротке хрипке бурмотіння – найбільший прояв емоцій за останні кілька годин. Тео та Гелена, що йшли позаду, лише презирнулися.

Сповитий низькими хмарами, день хилився до передчасних сутінок. Віхола дедали посилювалася, вогкий та лапатий сніг валив все рясніше, ліз в очі, обліплював одяг, який від того набирався вологи, стаючи стиглим та важким. Порослі лісом болота вже вкрило суцільною білою ковдрою – лише де-не-де виднілися на ній темні плями, що під собою ховали глибокі трясовини. Крізь глухе завивання вітру та шелест обліплених снігом віт раптом долинув тяжкий лемент – такий, що самою нелюдською природою своєю викликав несвідомий, тілесний жах, всотувався самими кістками, охоплював тіло раптовим паралічем. Ніби ті, хто юрмився у темних болотних хащах ще здалеку почули людей-чужинців і тепер розносили поміж собою цю звістку, поволі збираючись у зграї.

Випроставшись із баговиння, Яків на хвилю завмер, дослухаючись до того лементу. Здавалося, кощавого ватага геть не переймала крижана вода в його чоботі, промоклий важкий одяг, та несамовита завірюха навколо. Так воно й було – бо мисливець на те й зветься так, бо чує й бачить, що простому хрестоносцю не видно. То благословення мисливське – і прокляття. Рука Якова вже лежала на важкому обрізі, спиляна люфа якого закінчувалася топірцем-барткою, вигадливо гравійованим – потужними сигілами, таємними знаками.

Тео, наймолодший з трьох, застукотівши чарами-дармовисами, дещо незграбно взявся підтягати перев'язь з гранатами та перевіряти її клямки. Сіро-зелений кітель його, вкритий звивчастими, розтрісканими білими смугами, вже добряче набрав талої води, від вогкого холоду руки розчервонілися та попухли, тому й пальці зробилися неслухняними. Ліва сторона обличчя хлопця була рясно замальована білим вапном, розписаним чорними смугами – той оберіг закривав шрам, в якому сплавилися в одне понівечена плоть, уламки кістки, рештки оборонного сигілу та скалки чужинського металу. Поверх того хірург пересадив клопоть шкіри з плеча. Шкіра прижилася, але нині з-під неї вистирчалось те страшне й безформне, що лишилося мисливцю Теодору Крочаку на згадку про «хазяїв». На диво, від того миле личко його не спотворилося – ба більше, розфарбоване, воно дивним чином зробилося ще милішим. Вціліла половина здавалася тепер майже дитячою – чистою, з тонкими рисами, а великі блакитні очі та русяве, неслухняне волосся, що розсипом вибивалося з-під кепі тільки додавали йому привабливості. Розібравшись з гранатами, хлопчина зняв з плеча гвинтівку й, струсивши з неї налиплий сніг, перевіряв затвор. Довгасті, вигадливі знаки, що вкривали приклад та ложе, наче оживали під його доторками. Вони вилися та вигиналися, утім, робили це надто м'яко й повільно, щоб впевнено стверджувати, що то – не оптична ілюзія.

Гелена, невеличка, тендітна дівчина, на позір могла здатися повною протилежністю Тео, жвавого та рухливого. Здавалося, вона виважувала кожен свій рух,

уникаючи будь-якої зайвої витрати. Навіть обличчя її, бліде настільки, що білий грим майже непомітний був на шкірі, а чорний тонкий розпис, здавалося, в'їдалася в самісіньку плоть. Скроню та вилицю її вкривав химерний розсип невеличких кристалів, що проростали просто крізь шкіру – білястих, безкольорових, схожих на грановані гнійники. На відміну від шраму Тео, ці кристали викликали несвідому відразу. Гвинтівки своєї вона не чіпала – та, здоровезна й важка, була щільно замотана у вишиту тканину, так, що вільним лишався тільки довгий оптичний приціл та спусковий гачок. Шинель, перетягнута потертими шкіряними ременями, стара хустина, якою замотана була шия вище підборіддя, численні нашиті знаки та дармовиси, довгий ніж на поясі – все це, наче кокон огортало Гелену, не давало роздивитися її, побачити, крізь усі ті захисні шари, фізичні та метафізичні.

– Квітень, – буркнув собі під ніс Тео, коли Яків, так само мовчки, зрушив з місця.

І дійсно – в цій місцині другий весняний місяць теплом не балував – сніжило день через день, а коли ні – то сніг під сонцем танув, затоплюючи і без того болотяну місцевість. Потім знову сніговій, мороз, ламка крига, а під ній – трясовини.

Мисливський загін кинули на підмогу лицарям-ченцям, танковій роті, що отримала наказ визволити з оточення Ковель – мале містечко з вузловою залізничною станцією. Контрнаступ на цьому напрямку тривав вже другий рік, і хрестоносці втратили багато земель – і ще більше людей. Навіть Ковель звільняли тільки лиш, щоб забезпечити відступ силам, що залишилися на півночі, під загрозою оточення. Плітки про це курсували між підрозділами, суворо контрастуючи з тріумфальними проповідями Пастухів. Воїни хреста вигадували купу всілякої маячні про причини поразок – але окрім Пастухів хіба тільки мисливці достеменно їх знали.

Утім, мисливців серед хрестового воїнства побоювалися та за можливістю оминали. Мисливці, спадкоємці традицій Іхлари, ті, хто чує пісню, завжди викликали у простих солдат страх та відразу – надто вже були *інакші*. Тому мисливців ніхто не розпитував, а навіть розпитавши – хіба вірив? Коли істина – то недосяжна монополія Пастухів, старанно розшарована та сегментована, так, щоб кожен отримав тільки те, що має отримати, правда стає внутрішнім відчуттям, не дійсністю, а відповідністю, елементом, що має вкластися в мозаїку, створену духовниками та господарями. Таку правду неможливо дізнатися – тільки отримати від іншої людини, не як факт, але як досвід. І прийняти його, якщо той досвід збігатиметься з власним.

Загорнене у снігові хмари сонце остаточно знесилося – слабке сіре світло заледве пробивалося крізь сніговій, а мороз – дедалі міцнішав. Ніч насувала сувора. Смертна ніч.

– Хорунжий, – промовив Тео, наздогнавши Якова. – Що робити думаємо? Негода...

Той не відповів, тільки вказав мовчки перед собою, поміж чорних, кощавих дерев. Теодор придивився, але ніц не угледів. Тільки коли пройшли кроків десять, здалося, зблиснув у далині вогник. Потім ще один, і ще. Зрештою, ліс розступився а мисливці вийшли на околицю невеличкого села – з десятків рублених хат, присадкуватих, з

високими, вкритими хмизом стріхами. Слабкі дими вилися над димарями, де-інде зблискувала у вікні свічка. Утім вулицею стояло три дерев'яні стовпи, від яких розходилися до хат провислі, товсті дроти. На двох ще висіли ліхтарі, зараз погашені.

Далеко мисливці не пішли – завернули до крайньої хатини.

Скрипнули двері, на ганку з'явився кремезний чолов'яга, в кожусі поверх непідперезаної сорочки. Тримаючи в руках каганця, здійняв його вище, щоб світло впало на трійцю біля хвіртки. Відкрив був рота, щоб спитатися хто то, але Яків випередив:

– Благословен спаситель! – мовив наче й не голосно, але чолов'яга, каганця опустив та заквапився до хвіртки.

– Нині й навіки! – відгукнувся, прочиняючи. – Заходьте, заходьте...

Під невдоволений гавкіт, мисливці пройшли на двір, хлюпаючи сніговою кашею здійнялися на ганок, обтрусили чоботи від налиплого бруду. Проминули вузькі темні сіни, звернули ліворуч, до хати.

З темряви блаженного житла пахнуло на них теплим, міцним запахом людських тіл, сухого зілля та гіркої олії. Заблищали в світлі каганця очі, заворушилися на пічці й на лавках білясті постаті, старі й малі, скрикнуло розбуджене немовля, жінка похапцем дістала його з люльки, пригорнула до себе. Молода дівчина піднялася була на одній з лав, але стара, що лежала поряд, миттю подалася вперед, закрила її собою.

– Дякую, оглашений, що надав прихистку, – промовив хорунжий стиха. – На світанку ми підемо.

Чоловік поставив каганець на стіл. Тріпотливе світло вихопило в кутку старий радіоприймач у кремезному дерев'яному коробі. Вишите рядно закривало чималий, дюймів десять, динамік. Поряд на етажерці стояв магнітофон в пошарпаному алюмінієвому корпусі та стос плівок у картонних коробках.

Мисливці поскидали мокрі шинелі та кітель, розвісили коло пічки.

– Зараз почастиємо вас, пани-брати, – забурмотів чоловік улесливо, потім розвернувся до когось із домашніх. – Мамо, прокидайтеся, клекуцьохо, підпалки діставайте. Та не баріться – бачите ж бо, Мотря з дитям порасться...

Стара злізла з лави, щось забелькотіла беззубим ротом, наче привід у білій сорочці почовгала до пічки. Мисливці сиділи мовчки, зброю тримаючи при собі. Тео краєм ока споглядав на дівчину, що нині, позбавлена бабусиною опікування, уважно роздивлялася гостей. Густе чорне волосся, незаbrane, розсипалося по її плечах, тонкі білі руки видніли з коротких рукавів сорочки, а великі очі сяяли, мов два бурштину.

Газда підкинув у піч вугілля, зашарудів у топці, розбурхуючи жар.

– Мене Юрою кличуть, – мовив, хоч ніхто його не питав. – Хомичі ми. Осьо жінка моя, Мотря, мати Горпина, дочка старша, Зорянка, синок Михась, та наймолодша, тільки от на світ народилася, ще ім'я не ма...

Стара поставила у піч закіптявілий казанок, при тому щось прошепотіла синові, але той лише відмахнувся. Серед усіх домашніх лише він наважувався наблизитися до мисливців, лише він до них говорив. Поривалася була й Зорянка, але бабця раз у раз ставала тому на заваді – опинялася поміж нею та гостями, смикала за сорочку, а той відштовхувала. Та попри те, дівчина очей не зводила з Тео – і той щоразу відповідав їй поглядами дедалі сміливішими.

Повечеряли без зайвих балачок. Газда наче й намагався зав'язати бесіду, але Яків відповідав сухо й коротко, тож розмови вщухнули ще до того, як мисливці впоралися з частуванням. Жінки тим часом постелили гостям на лавах, самі скупчившись на печі та ліжку. Полягали. Після довгих годин мокрого холоду задушливе тепло, що панувало в хаті, швидко зморило мисливців. Глуха тиша запала – тільки чутно було людське дихання, що змішувалося з виттям завірюхи назовні.

Тео, здавалося, тільки-то встиг задрімати, як чийсь обережний доторк розбудив його. Мисливець розплющив очі. У густій пільмі білою примарою хтось схилився над ним. Повіяло солодким запахом, торкнулося шкіри довге, важке волосся. Відкрив був рота, але тонкі пальці попереджувально притиснулися до губ. Тонка дівоча долоня оповила його зап'ясток, потягнула. Намагаючись не шуміти, Тео звівся, босий пішов за дівчиною – до сіней, а звідти, дверима праворуч – до комори.

У коморі тхнуло худобою та гноєм, важко сопіла в кутку корова, хрумтіло приємно сіно під босими ногами. Зорянка зачинила за собою двері, і вони з Тео на якусь мить завмерли одне проти одного, раптом зникли. У темряві, що стояла тут, заледве можна було щось розгледіти – але чутно було дихання, доторки... Великі очі Зорянки здавалися чорними, як ніч, волосся спадало темними хвилями.

– То ви – хрестоносці? – спитала вона нарешті. – Здалеку прийшли?

Шепіт її був ледве чутний, тож вона подалася до нього, так, що майже торкнулася його своїм тілом.

– Здалеку, – прохрипів Тео, відчувши, як перехоплює подих. – З півдня.

– А я думала, ви зі сходу, з Ковелю... Подейкують, ваших там оточили.

– Ні, – мотнув головою хлопець, тим намагаючись прогнати солодку млість, що скувала тіло. – Навспак, то ми Ковель звільняти прийшли. А у вас, бачу, стовпи є, і дріт кинутий. Радіо маєте, телеграф, певне... А світло?

– Світло тільки зранку та по вечорах, – дівчина наче трохи застидалася. – Та й то не щодня. Голова каже, що генератор забагато жере, дохлими собаками та щурами його не нагодуєш.

– Правду каже, – усміхнувся Тео.

Зорянка теж усміхнулася – трохи ніяково.

– То у вас хрестоносці всі такі? – вона обережно простягнула руку до його щоки, торкнулася. Тео перехопив її долоню, втримав у своїй.

– Ні... – прошепотів, – не всі.

Наче мимоволі, підтягнув дівчину до себе, пригорнув, не відпустивши руки. Зорянка не опиралася, тільки зойкнула стиха – а потім він знайшов губами її губи, охопив вільною рукою талію, відчуваючи під тонкою тканиною сорочки тріпотливе молоде тіло. Вона відповіла на поцілунок палко, охоче, і у голові Тео на мить запаморочилося від тієї відповіді. Рука дівчини вивільнилася, пальці занурилися в його волосся – і от вже вона скерувала його від своїх губ нижче – до шиї, застогнала солодко, всім тілом притискаючись до нього.

Завовтузилася в пітьмі розбуджена худоба, але Тео на те не зважив. Рука його ковзнула від спини нижче, підхопила поділ сорочки, потягнула догори, а потому – ковзнула під нього, відчувши ніжну, оксамитову шкіру стегна. Дівчина також не зволікала, пораючись з гудзиками на його сорочці, клямці на ремені. Ось вже впали з Тео штани, рука ковзнула у спідне, торкнулася прутня, твердого й гарячого – спочатку легенько, потім вже з більшою жагою. Сам Тео вже обидві руки запустив під сорочку, пестив однією дівочі груди, грав пальцями з затверділими сосками, іншою ж блукав нижче, густими кучерями... Зорянка застогнала знову, вже голосніше, Тео урвав її поцілунком, потім відсторонив на мить, намагаючись зняти сорочку, заплутався... дівчина зі сміхом відсторонила його, одним вправним рухом оголилася, повісивши сорочку на якийсь гвіздок.

На мить вона застигла в кроці від Тео – цілком оголена, з білою, наче мармур шкірою на якій виділялися лише темні кола сосків та трикутник волосся на лобку... Жива, пульсуюча плоть, що сповнена була бажанням і народжувала бажання.

І тоді мисливець відчув, як простір-час навколо напружується, починає вібрувати. Непомітне на фізичному рівні, те викривлення відлунням пронеслося крізь загострені сигілами та оберегами відчуття мисливця, розбурхало вплетені в тіло чари, змусило їх ожити, розсилаючи навсібіч тривожні сигнали. У вухах задзвеніло, очі закрила бліда поволока, де по краях спалахували блискавки. Ожили, завирували вирізьблені під скальпом, на кістках черепа руни. Світ навколо наче вповільнився, майже завмер...

І над світом тим забриніла, тепер відчутна й зрозуміла – Пісня.

Тео роззирнувся, шукаючи джерело тривоги. В той самий момент двері комори повільно розчинилися, утворюючи невидимі вихори, змішуючи тонкі струмки запахів, вибухаючи зіткненням теплого й холодного повітря. Бабця дівчини застигла на порозі, виряченими, білими очима дивлячись на голу онуку. В руках тримала якесь плетиво з сушеного зілля та кольорових ниток – покручену людську подобу. Висушені губи завмерли, на півслові урвавши замовляння. Скрик, що народився був у її горлі, раптом перетворився на хрип – єдиним рухом рука мисливця стиснула їй шию, підняла, відірвавши від землі легко, мов билинку. І тоді стара заголосила – навіть попри залізні пальці на її горлі – відчайдушно, так, що схопившись, зайшлися дзвякотом на подвір'ї пси. Уламки в понівеченій щоці Теодора загорілися, мов розпечені, по всій шкірі пішли струмені жару. Стара кричала й корчилася, не дістаючи ногами підлоги. А потім хрупнуло – і лантухом вона впала додолу – як раз тоді, коли вибіг до сіней сполоханий газда. Побачивши оголену Зорянку та власну матір, що лежала на підлозі, нерухома, він завмер,

ошелешений. Дружина його, що з'явилась мить потому, здійняла крик. Рипнули двері, хтось тінню шуснув сіньми, затував по ганку, побіг... Тео побачив, як у хатньому одвірку проступила кремезна постать Чорного – та хорунжий ані слова не зронив, щоб урвати ревище.

Хомич опустився на коліна біля старої, потрусив її, приклав вухо до грудей.

– Мертва, – пробелькотів ошелешено. Жінка відступила, притискаючи руки до рота.

– Що ти накоїв, хрестоносець? – спитав Хомич, зводячи очі на Тео, потім переводячи на Зорянку. – Дочку мою знечестив, а як вас сполохали, то мати стареньку задушив? Що ж ти за виродок такий?

Теодорові, якого й досі трусило від чужинської присутності, несила було й рота розкрити.

– То не він, – промовив Яків важко, але хлопець бачив його очі, бачив, якою люттю вони блищали.

– Не він? – Юра озирнувся на хорунжого. – Не він?! То хто тоді? Може сама собі стара шию скрутила?

Назовні почувися крики, тупіт. Собаки гавкотіли люто, смикали ланцюги. Якись чоловіки ввалилися до сіней, здійнявся галас, Зорянка скрикнула, відсахнулася в темряву, ховаючись. Тіло старої витягли назовні, туди ж виштовхали мисливців, оточили широким колом. Зібралось чимало людей, а щомиті нові підходили. Тріскотіли смолоскипи, потім задирчав десь подалі двигун – і, мигнувши, засвітилися електричні лампи в хатах та на ганках. Замерхтіли сніжинки на вітру під жовтими променями.

– Хто такі? – спитав суворо дебелий довговусий чоловік у вишитому кожусі та високих шкіряних чоботях. На чересі мав кобуру, в який чорнів пістоль.

– То голова сільський, – промовив Хомич до Якова.

Той кивнув.

– Благословен спаситель, – промовив чітко, очі в очі дивлячись.

Голова не відповів. Скривився.

– То ви бунтівники. – промовив ворожо. – Дезертири? Зі сходу тікаєте?

Чорний на те не відповів. Тео ж тільки зараз помітив, що Гелени поряд не було.

– За те, що Хомич вас до себе пустив, все село наше спалити можуть... – прогарчав голова, струшуючи з вусів налиплий сніг. – Як не гірше...

– Мати мою вбили! – залентував той, вказуючи на тіло. – Точку згвалтувати хтіли...

– Знав кого прихистив, то не скавучи тепер! – урвав його голова.

– Хтось ворожі чари плів, – промовив Теодор, щосили намагаючись стримати крик. – На смерть. Тож я...

– ...убив блаженку жіночку, е? – вишкірився голова. – Знайшов винну? Ваше гниле плем'я ми давно знаємо, не перший рік ви нам «срібне сяйво» несете! Тільки те сяйво завше чомусь кров'ю відливає, не сріблом! Скількох безневинних ви, за ті роки, що тут володарювали, замордували? Тіко в сьому селі – душ двадцять! А по сусідніх? Сто? Двісті? За що? За те, що Старих Богів не зреклися, що Двоєдиного вашого не визнали? Що ж то за спаситель, коли спасіння його – то є люта смерть?

– Схаменись, голово, – Яків зробив крок вперед. – Не бери на ся провини, якої спокутувати не спроможешся. Хай там як, а судити нас не тобі. Ані за нашими законами, ані за законами твоїх господарів. А чи знаєш, хто завтра тут буде, ми чи вони?

– І ще з ними третя була, жінка! Ма в хаті ховається... – втрутився Юра.

Голова послав до хати кількох чоловіків, але ті незабаром повернулися – самі.

– Втекла, – мовив той. – Ти, певне, надію маєш, що до ваших дійде, допомогу приведе?

Яків не відповів.

– Дарма, – процідив голова зловтішно. – У таку заметіль нашими болотами не пройде – утопне або змерзне... Чи може тамтешні її зустрінуть, приголублять. Такі в гості покличуть – не відмовишся... тямшиш, хресний?

Знову мовчання у відповідь. Голова замовк, стримуючи лють.

– Не твоє право – судити, – знов промовив Яків.

– Кажеш, щоб я вбивцю відпустив? – спитав голова уїдливо. – Як громаді в очі потім дивитимуся?

– Такого не кажу, – хитнув головою Яків. – Давай ранку дочекаємося. Зранку, або наші, або ваші прийдуть, не сумнівайся. Тоді й вирішиться.

– А ти, бачу, сміливець, хресний, – усміхнувся у вуса голова. – Тіко, куди я вас до ранку подіну? Хіба до льоху, під замок?

– Я вам кривди не коїв, – зауважив хорунжий. – І не вам мене до льоха саджати. А за побратима мого можу поручитися.

Натовп невдоволено загомонів, заворушився – але разом із невдоволенням у ньому ясно відчувався страх.

– Чого твоє слово варте? Слово вбивці...

– Слово мисливця, – урвав його Яків. – І краще тобі на віру його взяти. Бо як хрестоносці завтра тут будуть і нас у льосі знайдуть – повір, тебе першого догори ногами над багаттям підвісять.

Голову ці слова тільки більш розлютили.

– А ти мені не погрожуй, голото бунтівна, – прогарчав він, поклавши руку на кобуру. – Бо вб'ємо й у багно кинемо, назавтра й сліду вашого тут не буде.

– Може й так, – хорунжий відкинув полу шинелі, відкривши кобуру з якої виглядало різьблене руків'я важкого револьверу. – Але тебе я точно поперед себе пущу. Дорогу розвідати.

У посталій тиші чутно було, як вітер доносить з боліт глухе виття. Чорний окинув поглядом селян. Скількох встигне стрелити? Трьох, чотирьох? Навряд більше. Але, як правильно казав колись батько: вбити можна багатьох, але вмирає завжди один – і кожному в ті моменти жасно стає: «Чи не я тим одним стану? Чи не мене куля знайде?» Страх сей можна вичавити з людини, навчити поратися з ним, спрямовувати в потрібне русло. Ті, хто пережив таке перетворення, стають солдатами. Але тут солдат не було. Звичайні собі пересічники, кожен з яких зараз метикував, як йому не опинитися в перших рядах.

Голова це розумів – по очах видно було. Та й сам боявся.

– Вбивцю я без нагляду не залишу, – мовив він нарешті. – Най в мене в льосі посидить, А тебе... хоч на вулиці ночуй, мені байдуже. Навряд хто тебе до себе пустить...

Чорний розвернувся до Юри.

– Пане Хомичу, святими Карою та Ебру присягаюся, що кривди вам не зроблю. Як і казав, до світанку відбуду та й піду собі, – на якусь мить він замовк, пильно дивлячись на співбесідника. – То як, приймете?

Онімілий від страху, Юра кивнув. Яків кивнув у відповідь:

– То й добре. Як буде на те воля Двоєдиного, ціну за сей трагічний випадок ми повну сплатимо.

– Хорунжий, а я? – стрепенувся Тео. – Невже мене віддаси?

– Ти, Теодоре, і без мене до чужих рук виявився охочий, – мовив Чорний стиха. – Тепер приймай як є.

– Ich habe das Monster in meiner Nähe gefühlt! – не витримав молодий мисливець. – Die Hitze unter meiner Haut! Sie war eine Hexe! Sie wollte uns töten...

– Halt die Klappe! – урвав його Яків. – Du wirst mit ihnen kommen. Ich werde an etwas denken.

Він розвернувся до голови.

– Забирайте його. Але попереджаю – краще вам всім буде, якщо до ранку з ним ніц не трапиться.

Один по одному селяни почали розходитися. Мертву занесли до хати, поклали на підлозі. Двоє здоровил взяли Тео під руки та повели, босоніж по снігу, услід за головою. Яків проводив їх важким поглядом, а коли на дворі нікого не лишилося, повернувся до Хомича.

– Сина свого голову покликати послав?

– Ні! – Юра враз зблід. – Ти ж поряд був, бачив, що я того не робив. Вийшов до сіней, і жінка за мною. Він сам побіг...

– Так, так, – кивнув йому Чорний. – Йди собі, не переймайся. Двоєдиний посеред нас...

– Є і буде, – газда похапцем побіг до хати. Мисливець ступив на ганок, озирнувся, завмер, наче дослухаючись... Десь у лісі, на межі села клубочилося щось густе й темне, безформне, наче справжня, абсолютна п'тьма, що існує лише у далеких космічних войдах. Силилася набути форми, просочитися у матеріальний світ, зібрати себе з його надмалих часток. Срібні булавки в кістках завібрували, відчуваючи чужинські еманції.

Ступивши у хату, хорунжий наказав Хомичу:

– Зачиняй, газдо, двері. І в сіни, і до хати. Якогома міцніше.

Дружина, Мотря, стрепенулася:

– Нащо то?

На неї Яків не зважив. Взяв розвішену коло печі шинель, вдягнув, перевірів обереги. Теодорів пояс з гранатами почепив. Юра побіг поратися з засувами, а Чорний, вбравшись, підійшов до етажерки.

– Що на плівках? – спитав, взявши одну з коробочок.

– Захисні чари, – промовила Мотря. – Берегині від зла та темряви.

– Батарей в магнітофоні маєте?

– Так, – озвався, повернувшись, Юра. – Зараз дістану.

Поліз на нижні полиці, зашарудів шухлядками.

– Заряди, – наказав мисливець. – Постав найпотужніші свої чари. Як скажу – вмикай.

– Тату, що коїться? – пискнув з печі хлопчик. Коли й повернутися встиг...

– Ану цить! – шикнув на нього батько.

– Гості до вас збираються, – мовив Чорний, крапаючи маслом у затвор та перевіряючи його ходу. – Звані.

Потім підвів погляд і озирнувся. Синок пішов і повернувся, а от доця наче й не йшла нікуди...

– Газдо, – спитав холодно. – А де дочка твоя?

* * *

Гелена щільніше загорнула стару шинель, підтягнула платок під самі очі, дістала з підсумка гогли з золотавими скельцями. Зазвичай, гумова стрічка добре тримала їх на голові, та нині через кляту негоду підмокла і задубіла. Як могла, дівчина підтягнула скоби та прилаштувала гогли на очах. Гумові ущільнення прилипли до очниць, немов присоски. На якусь мить перед очами потемнішало, але морок швидко розвіявся, і світ навколо сповнився золотим сяйвом, зробившись яскравим та прозорим, наче ясного літнього вечора. Розмітка на скельцях ожила, слідкуючи за рухом очей, вимірюючи відстань, роблячи позначки. Трофейний здобуток, знятий з мертвого снайпера вірних – законна здобич мисливця, хай навіть Пастухи не схвалювали такого. Часи змінилися – раніше хресне військо долало спротив місцевих господарів, чії військові загони озброєні та підготовлені були абияк, бо й збиралися для нечастих набігів на сусідські землі та пацифікації власних володінь. Та коли похід просунувся достатньо глибоко на схід, до Промислових зон, проти нього постали вже геть інші війська – вишколені, організовані, добре озброєні. Ні, не так – добре озброєними є хрестоносці, а ті... ті озброєні чимось небаченим. Небаченим та вбивчо ефективним.

Відступ триває вже півтора роки поспіль, Пастухи запевняють, що на інших фронтах справи кращі, що на звільнених землях Нова держава дедалі міцнішає. Може так і є. Але тут ми здаємо місто за містом, котимося все далі на південь – до самого серця Нової держави, Священної долини. І довга, суцільна зима крокує за нами.

Струсивши головою, Гелена відігнала докучливі думки, дослухалася. З боку села долітав невдоволений гомін, крізь заметіль замарило жовте, електричне сяйво. Там зараз лишалися Тео та Яків, сам на сам із натовпом, що завжди ворожий до чужинців. Туди б зараз роту зухерів, а ще краще – одного-єдиного Пастуха... І все б вирішилося швидко. Але пастухи та зухери всі за багато кілометрів звідси, а мисливці не надто вправні в духовних бесідах. Гелена нечутно зітхнула, зняла чохол з затвору. Треба шукати вогневу позицію – і то швидко.

Висвітлена золотом ніч пливла повз неї, сповна малих подробиць та важливих дрібничок. Ось стрічки, пов'язані на гілках, на тканину нашиті намистинки, охайними стібками виведені оборонні знаки. А ось на стовбурі сліди чорного слизу, від якого кора попідклася, кристалізувалася. Хтось блукає тут ночами – за сотню кроків від околиці – і селяни йому не раді. Чи то навпаки – раді... ось складене з цеглин вогнище, різьблене, чорне від кіптяви, усе в рясних, жирних патьоках. Жертовник?

Вона вийшла за межу оберегів, знайшла розлоге дерево, вилізла на нього, роздивляючись подвір'я Хомича. Там, здається, все потрохи вгамовувалося – по одному-двоє селяни розходилися – але кінець-кінцем забрали з собою й Тео. Яків, разом із газдою, подався до хати.

Раптом неначе чийсь крижаний язик лизнув шкіру Гелени між лопатки. Насторожена, вона зістрибнула з дерева, припала до землі, дослухаючись та придивляючись. У лихому безгомінні лише вітер хитав віти та шелестів лапатим снігом.

Але було й дещо інше – мовчазне, безформне ніщо, яке скупчилося десь поряд, набираючи сили в темних глибинах трясовин, проникаючи крізь оболонки тамтешніх донних бактерій, згуртовуючи їх у химерні егрегори, які потому поглинали одноклітинних та малих ракоподібних, збільшувалися та зростали – і то зі страшною швидкістю, народжуючи багаточисленні бульбашки труйних болотних газів.

– Каос повзучий, – крізь зуби видихнула Гелена, затрусила головою, намагаючись розвіяти химери в думках. Сього не має бути, морок, що охопив її, є штучним, насланим. Вона поповзла, намагаючись не видати себе зайвим шумом, вдивляючись в рябу від снігу пільму, втискаючись поміж купинами, відчуваючи, як холодний бруд затікає під одяг, дістається тіла, торкається крижаними губами, смоче... У вухах дзвеніло.

Щось стиха тюкнуло в стовбур, повз який вона поповзла. Гелена не почула пострілу, але знала, що то була куля – вона встигла запам'ятати звук, з яким ті входять у живе дерево. Електромагнітна гвинтівка – точна, далекобійна, беззвучна. Файна річ, хоч не дуже зручна, коли не маєш зайвої купи акумуляторів. Тому гогли й досі слугували мисливиці, а от гвинтівку вона викинула вже давно – бо невдовзі користі з неї стало, як із простої довбні. І то край важкої.

Колись – до того, як Гелену Качмар перетворили на мисливицю – вона грала на скрипці. Вона не могла вже напевне сказати, коли саме цесталося – давні спогади поступово розмивалися, тим більше, чим активніше й довше працювали вбудовані в неї мисливські чари. Нині вона навіть сумнівалася, що минуле її життя було насправді, що все те – не ілюзія створена з випадкових уривків чужих розмов, які до того ж ніяк не склалися в цілісну картину. У минулому вона грала на скрипці – вона пам'ятала це, але коли якось натрапила на покинутий інструмент, руки відмовилися згадати бодай найпростішу мелодію. Утім ці руки напрочуд добре вмiли творити музику іншим знаряддям – гвинтівкою.

Вона змінила позицію, завмерла, озирнулася, відшукавши оком ушкодження в стовбурі, визначивши сектор стрільби, знов поповзла, пробираючись ярками та попід рідкими чагарями. Десь за сотню метрів знайшла місце, зачалася поміж двох купин, порослих низькими кущами, завмерла, дослухаючись. Під черепом бриніло атональне, задушене ревище, надто слабке, щоб бути реальним, надто явне, щоб ігнорувати. Болота відлунювали йому глухим бурмотінням, що отрутою здіймалося на засніжену поверхню, розповзалось, пульсувало. Але й через те гудіння, раптом розчувся поодинокий хрускіт гілки. Повільно й обережно Гелена відстежила напрям звуку, підсилила гоглами картинку, наблизила.

Розмита постать стелилася понад засніженим болотом, наче провалюючись у незамерзле багно, витягуючись кінцівками, яких вочевидь було більше, ніж мало б у людини. Самий лише погляд на нього змусив кістки черепа завібрувати тупим болем, перед очима попливло... а химерна фігура наче розділилася на декілька, як у несфокусованому кінопроекторі, Гелена занурила обличчя в сніг, намагаючись розігнати раптову слабкість. Біль, здається, трохи відпустив. Мисливиця підняла голову...

Сталевий стрижень на дозвуковій швидкості прошив сніговий замет в декількох метрах від неї. Світ миттєво вповільнився, підкорившись екстремим ін'єкціям імплантів.

Тіло протягом міркосекунд розігналася до недосяжної швидкості, здатної розірвати м'язи та пошкодити кістки при надмірному зусиллі – але врятувати носія. Гелена сахнулася вбік, відчуваючи, як рветься, не витримуючи, плоть. А ще відчула, як загострений стрижень з обертом входить в її плоть, полишаючи довгу подряпину, чіпляє ребро, пробиває ліву грудь виринається назовні й нарешті прошивши одяг заривається у землю під нею – повільно настільки, що з абсолютною чіткістю усвідомлюється кожен етап цього маршруту. Вона виє від нестерпного болю, відкатується, повзе геть, намагаючись якомога щільніше притискатися до землі.

Наступний снаряд входить їй в стегно, проштрикує м'язи, застрягає в кістці, майже паралізуючи. Зчепивши зуби, Гелена тягне себе далі, чіпляючись за багnistий ґрунт оклякими пальцями. Від втрати крові в голові їй паморочиться. Вона намагається втриматися на межі свідомості, але сіра межа забуття щомиті стає ближча. Повіки опускаються, кінцівки терпнуть, навіть біль вщухає, перетворюючись на докучливе свербіння. Крізь дзвін у вухах Гелена чує чийсь кроки. Вона намагається прискоритися, знайти якусь схованку, розчинитися в п'їтмі... даремно. Кроки все ближче – і ось вже тверда, наче металева лапа хапає її за гомілку, враз зупиняючи слабкий рух. Потім ривок – і мисливиця відчуває, як її починають тягнути назад – в темну глушину. Вона насилу обертається – постать попереду віддалено схожа на людську, але зі згорбленої спини здіймаються довгі, сегментовані кінцівки, схожі на лапи артропода. А потім п'їтма поглинає її.

Безформна істота, розчинена в цьому болоті, з насолодою всмоктує в себе її кров.

* * *

В льосі, куди закинули Тео, холодно та сиро. Земляна підлога проминається під його вагою, у відбитках швидко збирається вода, кусаючи босі п'яти. Морок стоїть непроглядний, щілини в ляді пропускають саму лише темряву ночі. Гуркіт генератора давно урвався, електричне світло назовні зникло, лишилися сама тиша та холод.

Покопирсавшись в кишенях, Тео знаходить загорнуті у фольгу сірники, запалює один. В слабкому вогнику знаходить на полиці полишений кимось каганець, засвічує його. Від того ненадійного огника стає трохи легше, ніби невидима рука відпускає горло. Тео роззирається – кинули його в звичайний собі селянський льох, ну може трохи багатший за більшість. По полицях розставлені мутні пляшки, скляні слойки з якимось чи то овочами, чи то фруктами. Уздовж стійки стелажу спускалася стрічка з чаклунськими знаками, на парі менших пляшок червоніли печатки з пергаментками, на яких проглядали сині відтиснуті сигіли. В ящику пересипана піском бараболя, поряд, у меншому – морква. Тео й сам народився неподалік цих місць. Хоч і містянин, він мав сільських родичів, навідував їх час від часу – поки не подорослішав. Коли то було? Давно, мабуть. Він не дуже любив згадувати про своє минуле, бо минуле здавалося йому надто наївним, аж до ганебності. Тільки мисливість дарувало йому тверезий погляд на речі, навчило дивитися в суть речей...

Він завмер, вражений раптовим розумінням. Ніколи до того сфокусоване, треноване відчуття не зраджувало його. Він відчував чужорідну присутність. Не чари

навіть, щось міцніше, потужніше. А коли придушив ту стару – відчуття зникло... Чи ще до того?

Хтось завозився біля ляди, скрипнув засувом – на щастя на ній не було замка, закрутили кільця засуву сталевим дротом, тим і вдовольнилися. Кришка рипнула, відкинувшись, і тонка дівоча постать похапцем зійшла сходами.

Зорянка постала перед хлопцем, мружачись від світла каганця.

– Що ти тут робиш? – спитав він, ошелешений.

– Я... – вона затнулася, опустивши очі. – Я прийшла спитати... про бабусю. Ти навіщо вчинив таке?

Тео прикусив губу.

– Я відчув доторк потойбіччя. Мисливці навчені його розрізняти, як ті лягаві – звіриний слід. Твоя баба – вона відьмою була?

– Не знаю, – не зводячи очей мотнула головою дівчина. – Звідки мені про таке знати?

– Чи ви не одна сім'я, не разом живете?

– Разом, – знітилася дівчина.

Тео зітхнув:

– Даруй мені, Зорянко. Не хтів я тебе бентежити. Немає мисливцю іншого шляху, – діємо одразу як відчуваємо. Тому й живі. Забарися – помреш. Не думав я, що так станеться...

– Мовиш, бабуся чари тобі на смерть виплітала?

Тео мотнув головою, відчуваючи, як здійсмається до голови гаряча хвиля, шипить у вухах.

– Не знаю. Я взагалі, мало на сьому знаюся. То Пастухи розуміють. Вони нас ведуть, наша ж справа – полювання. Але я був чув, що чари – то насправді не чари. Се просто сигнали, які активують різні вбудови, якими нас хазяї облаштували. Вони надмалі, щоб ми могли їх знайти та видалити, а дехто й взагалі каже – що вони у повітрі та воді, що в давнину, підкоривши Землю, мі-го засіяли її цими нанітами, які наче мікроби множаться та інфікують нас... Може й не була твоя бабуся відьмою – але тоді хтось її «увімкнув» – і от маєш...

Зорянка раптом подалася вперед, поклала руку йому на груди.

– То що з тобою тепер буде? – зазирнула очі в очі.

– Не знаю, – Тео накрив своєю рукою її тонку долонь. – Хорунжий, певне, сподівається, що Гелена допомогу приведе, витягнуть мене.

Зорянка подалася до нього, поклавши голову йому на груди. Тео охопив її, пригорнув, відчуваючи, як тремтить струнке тіло.

– Не приведе... – прошепотіла дівчина. – Відтоді, як вірні повернулися, навіть вдень мало хто наважується виходити за околицю сам-один. А вночі... вночі тамтешній народ буває сам до нас приходять... Тоді худоба гине, собаки, а бувають й люди. Хто буває зникає без сліду, а хто й повертається, без пам'яті... Кажуть, такі – то найгірші.

– Чом ти приязна до мене? – урвав її Тео. – Я піду, а там, рано чи пізно – загину десь, у глушині, і кісток моїх не знайдуть. Така мені доля. Що тобі по мені лишиться – зневага та ненависть односельців? Прокльони рідних? Навіщо воно тобі?

Зорянка не дала йому докінчити – обвила шию руками притягнула до себе й поцілувала – гаряче, жадібно, вмить розвіявши страхи та сумніви, що блукали думками мисливця. Одного того поцілунку вистачило, щоб захопити його цілком, наче пекучою хвилиною накрити з головою. Руки самі заходилися роздягати її. Зорянка ж поралася з його застібками, зірвала сорочку, поцілунками покрила пошрамоване тіло. Очманілий від жаги, Тео, розвернув її, нахилив, змусивши спертися руками на край коробу з бараболею, похапцем підняв сорочку, завмер, мов зачарований тим, що йому відкрилося. Кров несамовито гупала у вухах, перед очима пливло. Не вперше вже Тео любився з жінкою – навіть з Геленою певний час разом були – хоч і недовго, надто відстороненою та холодною була дівчина. Але так, як зараз Тео не почувався ніколи – він наче з головою занурився у гарячу, густу рідину, тіло його одночасно оніміло та зробилося надчутливим, рухи вповільнилися, наче м'язи не встигали за розігнаним лихоманкою мозком. Неслухняними пальцями він розпустив пояс, скинув штани, та, звільнивши прутня, подався до Зорянки. Охопивши її стегна руками почав тикатися, мов сліпе цуценя, аж доки вона сама не спрямувала його куди треба. Зарухався, відчуваючи, як хвилями розходить від паху жар, нестерпно приємний, від якого німіли кінцівки, паморочилося в голові. Мов крізь вату чув, як важко дихає дівчина, до крові прикусив губу, відчув у роті липке та солоне... а потім... потім він наче почав провалюватися кудись, у простір без дна, без тяжіння. Темрява поволі наповзла на очі, відчуття власного тіла почало слабнути, ніби Тео поринав у сон. Він спробував стрепенутися, розігнати морок, але зусилля його розчинилися в тому не-відчутті яке огортало його дедалі сильніше, відрізаючи від матеріального світу.

Спалах, яскравий і болючий, що утворився десь під черепом, викинув мисливця з того провалля. Зір повернувся – нестерпно чіткий та гострий, такий, що від різких, виразних деталей пекло очі. Одночасно відчуття холоду, здійнялося від спини вгризлося в плоть, змусило м'язи зайтись у судомач. Він лежав на земляній підлозі, вдавивши м'який, просочений болотною водою ґрунт. Зверху на ньому сиділа Зорянка – в ній все ще можна було впізнати ту молоду дівчину, що так захопила його. Але водночас то була вже не вона – в одному просторі сплелися декілька постатей, кожна з яких була невід'ємною частиною іншої, але й була абсолютно їй протилежною. У цьому мерехтінні образів поставали химерні переплетення живого та штучного, гнучкого та твердого, але всі вони поза сумнівом були чужинськими. Імпланти розганяли виснажений організм мисливця, мономолекулярні машини біснувалися в крові та лімфі, стимулювали органи, активували сплячі релікти, надто великі та прожерливі, щоб тримати їх активованими постійно.

Прозора, наче скляна кінцівка, кутаста й складена з десятків сегментів, тягнулася до нього хаотичними спалахами, то зникаючи просто у повітрі, то виринаючи у цей простір-час, міняючи траєкторію та координати.

«Людський розум не здатний цілком зафіксувати існування такої почвари у нашому струнному ландшафті. Вона для того має надто багато вимірів, які не вкладаються в наше усвідомлення, а тому лежать поза нашим сприйняттям. Тому здаватиметься, що вона з'являється та зникає складається з багатьох мінливих форм, та навіть пересувається поза рухом часу...»

Кінцівка занурилася в груди мисливця, не полишивши на шкірі жодного розтину. Пружні дівочі груди здійнялися, Зорянка з пристрасним стогоном втягнула в себе повітря. Бронзові, блискучі пір'їни розійшлися навколо неї широкими віями, жмут мацаків, схожих на вкритих кришталевою лускою змії, розповзся з-поміж дівочих ніг, оповив таз мисливця, проходячи крізь плоть повільно, так, що біль відчувався кожним нервовим закінченням. Десятки беззубих пашек, що замість присосок вкривали ті мацаки, втягували в себе Теодорове тіло, розбирали його на складові, на окремі клітини.

Чорне волосся здійнялося безформною хмарою, наче занурене у прозору воду. Дівоче обличчя в тому німбі здавалося зліпленим з порцеляну, великі бурштинові очі розмножилися, кожного стало три, одне над одним, а сьоме – вертикальне, наче жіноча піхва розкрилося на лобі. Під пухкими губами, у ротовій порожнині, закручувався чорний вир.

«Чом ти приязна до мене?» – Тео, а наче й не Тео спитав її.

«Чому? – тисячею нелюдських голосів відлунила вона. – Бо кохаю тебе, хлопче. Покохала, відтоді як побачила...»

Змигуючи, дві суглобисті кінцівки злетіли над нею – і стрімко зринули униз, до знерухомленого тіла.

* * *

– Донечку моя! – заголосила Мотря. – А ти куди мостишся! – закричала на чоловіка. – Вдягайся, йди шукай її! Замерзне, згине в ночі... Зоренько моя, донечку...

– Сиди де сидиш, – одних лише слів вистачило, щоб повернути Юру, що схопився був, назад на лаву. – А ти, жінко, мовчи.

Прокинулася від галасу, заплакала дитина. Мотря приклала її до грудей, заколисала.

– А ти хто такий, щоб мені, матері, рота затикати? – прошипіла крізь стиснені зуби. – Вилупок, нетяга обірваний, зрадник, людомор, гайдамака кривавий! Не довго тобі землю топтати – згинеш підлою смертю, і кістки твої болото пожере. Не тобі на життя невинне зазіхати!

– Не мені, – не став сперечатися Чорний. – Дочка твоя може сю ніч і переживе... а от чоловік, як піде по неї – точно не повернеться. То як тобі краще, жінко: доньку втратити, чи доньку разом із батьком?

– Що ти таке верзеш, мисливцю? – озвався Хомич.

Яків підійшов до вікна, зазирнув у розкреслену сніговими смугами ніч.

– Скоро вже прийде, – пробурмотів. – А поки спати лягайте. Ніч попереду довга.

– Чи ти збожеволів? – почала була лаятись Мотря, але чоловік урвав її.

– Слухай мисливця, – зашепотів на вухо. – Усе з Зорянкою добре буде. Відтоді як на болотах заблукала торік, їй тепер назовні безпечніше ніж нам під стріхою...

Яків, не знімаючи шинелі та чобіт, ліг на лаву. Повернувся на бік, притиснувши до грудей обріз, поклав під голову кулака й заснув. Іноді й сам чудувався такій звичці – миттєво засинати, коли є нагода. Десь чув, що досвідчений солдат будь-яку вільну хвилину використовує для сну. То, звісно, маячня – війна була процесом надто тривалим і далеко не завжди виснажувала настільки, щоб тіло само собою відключалося в перші ж спокійні хвилини. Навпаки, бувало, цілими тижнями голодні й холодні, хрестоносці чекали будь-якої події, най навіть смертельно небезпечної, аби тільки зруйнувати той статичний дискомфорт, те відчуття, що ти намертво заляк у просторі та часі. У таких випадках сон стає недосяжною розкішшю. Ти просто не можеш заснути, коли вже тиждень запертий в темному, підтопленому бліндажі під безперервним обстрілом, від якого здригається земля й сиплються на голову дрібні скалки з гнилуватої стелі. Ти не можеш заснути, коли від голоду мусиш жерти землю – просто щоб набити чимось скручені судомою кишки, бо твій загін вже місяць в оточенні, і на тому клаптику землі, який є більш-менш безпечним, немає вже навіть сухої трави. Ти не можеш заснути, коли годину за годиною, день за днем міряєш ногами степ, бо треба наступати, а паливо є тільки для ударної бронетехніки. Війна влаштована так, що вимагає від тебе всього, намагаючись нічого не надати взамін – навіть адреналіну битви, металевого присмаку крові чи тваринного збудження переможця. Саме тому вміння миттєво засинати, відсікаючи себе від неї було корисною, але рідкісною звичкою.

Чорний розплющив очі. У хаті було темно, тільки жевріли слабо вуглинки в пічці. Шкреблася десь в кутку миша, у віконні шибки стукалися-шерехтіли сніжинки. Якусь хвилину мисливець лежав нерухомо, всім тілом всотуючи простір навколо. Сигіли, що розбудили його, пульсували тривожно, але пригнічено, наповнюючи ніч перед очами хорунжого нитками золотого диму. Ті нитки, невидимі для стороннього ока, розповзлися хатою, простягаючись до тонких щілин в стрісі та стінах, вказуючи на чужинську увагу, яка поступово збиралася навколо будинку.

Тук.

Щось тукнуло в шибку, наче випадковий камінець, чи гілка, що її принесло вітром.

Тук. Тук.

Темна на темному, помітна лише в слабкому сьйві золотого серпанку, проступила за вікном чиясь тінь.

– Газдо, – покликав Яків. – Газдо, прокидайся. Вмикай магнітофон.

Хомич, сонно кліпаючи очима, виліз із ліжка, почовгав до етажерки. Не запаливши каганця став був возитися з плівками, але наосліп не спромігся, пішов до пічки, запалити каганця від вугілля.

Тук. Тук-тук-тук. Вже в інше вікно застукали, задріботіли.

– Хто там? – спитав Юра пошепки, дивлячись на Чорного.

– Магнітофон, – кивнув той на етажерку. – Чому одразу не поставив, як я просив?

А потім почулося, як щось важке та незграбне плигнуло на стріху. Затріщав промерзлий хмиз, посипалося на горище дрібне гілля. Хомич запалив нарешті каганця, дістався до етажерки, взявся заряджати плівку.

– Жінко, – кинув Яків заляклій від жаху Мотрі. – Як на горище потрапити? Зовні, чи є в сінях ляда?

– Нема, – замотала та головою. – З вулиці драбину ставимо, сіно там складаємо...

Згори затріщало, потім гупнуло – вже нижче, по стелі. Тупнуло раз, другий, зашаруділо.

– Що це? – прошепотіла Хомичева, підхопивши на руки немовля.

– Тримай дитину, жінко, – кинув Чорний, втупившись у стелю, наче крізь неї бачив того, на горищі. – Юро, плівки!

– Зараз вже, зараз! Ой лихо...

Хтось почав шкрябати саман, яким стеля була зроблена. Яків відклав обріз, взяв гвинтівку Тео, загнав патрон до патронника. На стелі з'явилися перші розколини, посипався порох.. Юра нарешті закріпив плівку, намотав перші оберти на вільну бобину, клацнув на «пуск». Монотонний спів розлився хатою, супроводжений тріскотом і сичанням старої плівки. Десь на тлі наче стукотіли якісь барабани, але надто нерозбірливо – та й спів не тримав ритм та розмір, то прискорювався, то зупинявся, якісь склади тягнув подовгу, якісь ковтав, наче плівка була порвана та склеєна.

Шкрябання припинилося. Здавалося, той, на горищі, дослухався до звуків, що лунали з динаміка. Яків підхопив гвинтівку, націлив у стелю, туди, де розходився візерунок розколин... Від пострілу задзвеніло у вухах, заверещало дитя, зойкнула газдиня, забрехали собаки по дворах – але згори не долинуло жодного звуку. Потім затріщало, наче вихором геть позривало з даху хмиз – а за хвилину вдарило важко у сінні двері, ніби хтось висадити їх збирався.

– Ой, лихо... ой, лихо... ой лихо... – наче колискову тягнула Мотря. Хрипіли чаклунські гімни на плівці. Юра впав на підлогу, накривши голову широкими долонями.

Повітря, просочене порохом гаром, враз загустіло, зробилося в'язким та терпким, завирувало, наче вода в чорторії. Чорний озирнувся, шукаючи джерело вторгнення – дарма, збурення здавалося повсякмісним. Воно, наче холодна олія, затікало під одяг, збиралося на шкірі крупними краплями, слизькою плівкою вкривало зсередини горло та ніздрі, заліплювало очі... і в тих очах поставали образи покручені та мінливі, такі, що не можна було не дивитися на них – і не можна було дійсно розгледіти. Припинила голосити Мотря, замовкло дитя, навіть голос з динаміка наче стихився. Хомич поволі звівся на ноги, озирнувся на мисливця.

– Там гості прийшли, – мовив мляво. – Піду, відкрию.

– Стій, – мовив Яків. Язик йому зробився важкий, неслухняний. – Ані руш.

Але хомич лише головою похитав:

– Дарма ти так, мисливцю. – промовив, і посмішка заграла на тонких губах. – І без того ти мені завинив. Дочка моя невідомо де, мати – вбито. Не тобі накази тут роздавати. Поводься гречно...

– Стій, – повторив Яків тихо, – бо стірлю.

У двері знов вдарили. Юра завмер, витягнув шию, наче дослухаючись.

– Чуєш? – промовив стривожено. – Ніби співа хто?

– Мотре, – не зводячи очей з Хомича кинув Чорний. – Зроби магнітофон гучніше.

Швидко.

Та підхопилася з ліжка, стала біля етажерки.

– Я не знаю, – розгубилася. – То Юра завше з ним знається, я його боюся, того матіфона...

В двері більш не билися, але за вікном раптом проповзла огрядна тінь, на мить зробивши темряву зовні ще густішою. Мотря скрикнула, відсахнулася. Чоловік її озирнувся – та й застиг так, немов зачарований.

– Ох і солодко співає... – прошепотів.

Істота знов скочила на дах, зашарудила по горищу, цього разу – над сінями, заскреблася там, заскреготіла.

– Зара до комори влізе, – пробурмотів Хомич. – Худобу заморе...

– Який ти мисливець, коли за замкненими дверима сидиш? – просичала Мотря. – Сам сю заразу до нас приманив, а вийти до неї жаско?

– Тихо, – урвав був її Яків, але та не слухала.

– Ти мені не наказуй! – скрикнула вона. – Іди до комори! Там тобі саме місце, а на нас лихо не тягни. Вона тебе прибере – та й піде собі. Чуєш, Юро! Відчиняй двері...

Газда, похитуючись, як на підпитку, почовгав до дверей. Яків звів гвинтівку, націлив на нього. Той зупинився, повернув голову. Широко розплющене око зблиснуло в світлі каганця рудою міддю.

– То он що ти за мисливець, – проказав Хомич голосом, несподівано чистим та ясним. – Не на тих полюєш... Знаєш бо, коли хрестоносці в цей край прийшли, коли я почув проповіді, що їх Пастух на майдані читав, я був подумав собі: «Невже то правда? Невже я, і батько мій, і батько батька, і хтозна скільки поколінь до них – усі жили в темній неволі? Невже до того в людей інше життя було – легке й багате, коли не власним потом і мозолями хліб здобували, коли жили всі, як пани?.. невже все те в нас відібрали, і тепер тримають за худобу, чи навіть гірше за худобу?» Я слухав про те, як хазяї заселили наші землі лихими чудовиськами, щоб тримати нас у страху, ізолювати від інших, закрити в своїх закутках. А позаду Пастуха бачив хрестоносців – втомлених, брудних, але з ясними очами та кров'ю ворогів на руках. І тоді я увірував – побачив істинне світло, жадавав свободи, яку мали мої пращури.

Він замовк і чутно стало, як тріщить стеля над коморою, як чиїсь міцні пазури роздирають саман.

– Але не так сталося, як гадалося, – повів далі Юра. – Хрестовий похід багато чого вимагав – та ніц не повертав. А ті, хто насмілювався про се мовити – конали на багаттях. Казали, де-інде цілі села спалювали, тамтешніх усіх, дорослих і малих, кидали живцем у здоровезні ями, а потім розстрілювали – от просто в тих ямах, з великих кулеметів, щоб одна куля одразу декількох прошивала. А потім засипали ті ями зверху, курганами... то ті кургани потім же кілька днів ворушилися, а до них вартових ставили, щоб ніхто не викопався...

Він зупинився, переводячи подих. Чорний мовчки спостерігав за ним.

– Отаке світло принесли ви, – сказав Юра нарешті. – І відтоді я питаюся в себе... а чи правду казав тоді Пастух? Чи була та Імперія взагалі?

Він підійшов до двері, поклав руку на засув.

– Іди й уполюй ту почвару, мисливцю, – промовив, озирнувшись. – Відшкодуй, що заборгував.

Рука потягнула засув – і в ту ж мить гримнув постріл. У посталій тиші Хомич хитнувся, сперся рукою на стіну, і повалившись на бік, впав на підлогу. Чорна пляма поступово сформувалася коло його голови, наче дивний німб. Яків клацнув затвором, гільза з м'яким дзвоном впала на уторвану земляну підлогу.

І тоді, урвавши крик, що був народився в горлянці Мотрі, у хатні двері гепнуло. Затріщали дошки, сама стіна-переділка затряслася, захрустіла.

Чорний наблизився до дверей, націлив крізь них гвинтівку – і коли почвара вдарила знову, натиснув на гачок. Куля угризлася між двох дошок, і у відповідь з сіней почувся несамопитий вереск, тонкий та вібруючий, такий, що боліли кістки черепа та

тремтіли в яснах зуби. Заревіла худоба, щось загуркотіло, почувся важкий тупіт, удари й тріск. А потім – нічого.

В посталій тиші лишень чутно було, як схлипує, втомившись кричати, немовля. Але потім загарчав десь у даліні двигун, змигнувшись загорілися на вулиці ліхтарі. Жовте світло широкою смугою впало на підлогу. Яків сів на лаву, спершись на гвинтівку, наче на ціпок. Поволі назовні здіймався людський гомін, мерехтіли у вікнах людські силуети, чутно було, як гуртується натовп. Мотря мовчала – чи то з переляку, чи то перебуваючи в глибокому шоці. Син зачаївся на печі, досі не зронивши ані слова. Лежала на лаві, накрита рядном мертва стара, валявся біля дверей Юра Хомич, і кров його поволі всотувалася в земляну підлогу.

Мовчав і Чорний. Прикривши очі, він наче дрімав – але постать його була напружена, цупка, руки тримали гвинтівку міцно.

«Чи була та Імперія взагалі?» – питався його мертвий селянин.

«Neque finiri imperium, – без слів відповідав йому Яків Чорний, хорунжий мисливської боївки. – Імперія ніколи не закінчувалася».

– Мисливцю!!! – ззовні долинув хрипкий крик голови села. – Ти там?

Яків не відповів.

– Ми чули постріли! – вів своє голова. – Юро, Мотре! Відгукніться, щоб ми знали, що з вами все гаразд! Зорянко! Михасю!

Чорний обернувся до Мотрі. Та мовчки дивилася на нього, млява і до всього байдужа. І тоді озвався її син:

– Він батька стрелив! – загорлав щосили. Сполохане, знов запищало немовля. Зовні почувся збуджений гомін. На горищі заворушилося.

– Мисливець!!! – гукнув голова. – Виходь з хати! А інакше силоміць витягнемо! Виходь, людоморе!

Яків мовчки поклав гвинтівку на коліна, дістав обойму, перезарядив відстріляні патрони, звівся, перекинув зброю через плече. Підхопив обріз, перевірів револьвер у кобурі. Мотря мовчки дивилася на нього, несвідомо колисаючи дитину. Почувся тупіт кроків по ганку, хтось смикнув дверне кільце.

– Зачинено! – гукнув.

Інший дістався вікна. Припав до шибки, зазирнув, намагаючись у темряві щось розгледіти. Без поспіху Яків дістав револьвер, прицілився – і вистрелив. Дзенькнуло скло, вбитий повалився горілиць, відкинутий енергією пострілу. Хтось закричав, грохнув постріл, куля дзьобнула раму, розщепила.

– Лізь за пічку, – кинув мисливець Мотрі. Сам, загасивши каганця, сів у кутку притулившись до стіни біля одного з вікон – так, щоб ззовні видного його не було.

Залунали ще постріли, задзвеніла вибита шибка, одна з куль влучила в етажерку, розкидавши коробки з плівками, ще одна – зрикошетила від металевої скоби в стіні. Ледь чувся крізь постріли молитовний спів з магнітофона. А поза ним, на самій межі чутності тягнувся інший спів – густий, атональний, від якого розжареними вуглинками пекли в голові миттєві спалахи болю. Яків витрусив з барабану стрілянну гільзу, загнав новий патрон.

Коли у віконному отворі з'явився перший сміливець, Чорний не зволікав. Одна куля пройшла повз, селянин відсахнувся, намагаючись припасти до землі. Друга, влучивши йому трохи вище лінії скальпа, розтрощила череп – бідолаха не встиг навіть скрикнути. Натовп знову зарепетував, але його урвала гучна лайка голови.

– Хомичі! – рявкнув він. – Відгукніться, хто ще живий!

– Я! – заверещав Михась. – Ще мама та мала!

Яків звівся на рівні, рушив уздовж стіни, уникаючи смуг світла, що падали з вікон. Знявши гвинтівку, вицілів одного небораку – більшість їх просто вешталася перед домом, навіть не ховаючись. Від пісні, що бриніла в хаті, очі стали важкими й гарячими, так, що просте кліпання спричиняло біль.

– Мисливцю! – закричав голова. – Відпусти їх...

Слова його заглушив постріл. Один з селян впав, схопившись за груди, інші кинулися навтьоки, хтось, де був, упав на землю. Знов заторохтіли рушниці, шрот гриз дерево стін, кулі трошили шибки.

– Вилупку клятий! – вилаявся голова. – Мерзото брудна! Лайно болотне! Шкуру з тебе живцем дратиму...

Яків стрелив знову. Цього разу – у голову хлопа, що надто виставив її, вдивляючись у отвір вікна. Припав до підлоги, переповз на інший бік хати.

На горищі загуркотіло, затряслася стеля, посилалися з неї дрібні уламки. Знесилене, замовкло врешті дитя, тільки схлипувало в гарячковому сні. Мотря мугикала йому щось не до ладу – ніби відлунювала тому нечутному, потойбічному співу. Якову здавалося, що стіни хати стають напівпрозорі, наче складені з криги – але так само складені зі старих дубових колод; бачить всередині покручені та потрошені людські кістяки, ніби дерево колись всмоктало в себе живих людей, перетравило їх, так, що лишилися самі кістки.

– Підпалюй хату, – долинув голос голови, наче й тихий, але Яків добре розчув його. Скинув зброю, пошукав його очами... дарма. Голова сховався надійно. Вицілів іншого, менш обережного... видихнув, натиснув гачок. Приклад штурхнув у плече, селянин вхопився за прострелену руку, заголосив. Інші взялися відповідати: кулі затюкали в стіни, завили, проносячись по хаті, щось в темряві затріщало, задзеленчало.

– Вогню несіть! – заревів голова, перекикуючи постріли.

Тоді Чорний зняв з поясу гранату, викрутив кришку на руків'ї, потягнув пасок, підсвідомо рахуючи секунди, кинув. Хтось закричав, але крик його потонув у оглушному вибуху, за яким здійнявся багатоголосий лемент. Але й водночас затріщала несамовито стеля, посипалося долу шмаття, а потім, разом із ним, впало в хату щось велике та безформне, гупнуло важко об підлогу – так що й стіни здригнулися. Руді, рухливі спалахи живого вогню впали крізь віконні отвори, на тлі їх метушилися тіні.

– Стріляйте! – бриніло над усім несамовите ревіння голови. – Щоб голови не підняв!

Виля в хаті Мотря, ошелешена, розчавлена чужинною присутністю. Замовкла дитина, неначе зачарована – чи вже мертва? Яків дивився, як здіймається перед ним потойбічна почвара. У полохливих зблисках ззовні вона здавалася безформною купою болотного багна, з якого стирчали застряглі, покручені корчаги, зогнилий очерет, копошилися численні повзучі тварі, що світилися примарним, безколірним світлом. Активовані присутністю монстра, ожили імпланти в нутрощах мисливця. Шкіра, корячись їхній дії, загрубіла, зробилася шорсткою, лускатою. З-під неї зажеврїли примарні жарини; запульсувала несамовито кров у жилах, понеслася тілом; зір загострився до неймовірної чіткості, очі почали ясно виявляти рух етерних потоків навколо, пульсування джерел, спалахи квантового коду, який просочував простір навколо.

Кулі з вогким хлюпанням входили у безформне одоробло, що поступово здіймалося посеред хати – на те воно навіть не зважало. На мить стрілянина з одного боку ущухла, і чутно стало, як хтось похапцем біжить до хати, зупиняється в декількох кроках – а потім фурчить, злетівши у повітря, смолоскип, падає на стріху... ще мить – і вибухає щось скляне.

«Ні, не смолоскип, – послужливо підказує хтось всередині голови. – Питво хазяїв».

А тіло вже починає рух назустріч ворогу.

* * *

– Досі не можу зрозуміти, чом ти не сконала, – сухе белькотіння витягує Гелену з чорторию безтями. – Чому кров зупинилася? Ти не перша з вашого бунтівного непотребу до себе прибираю... зазвичай довго ви не тримаєтесь. То що ти таке? Цікаво, цікаво...

Затріщала тканина. Гелена відчула, як вправними рухами невідома істота зрізає з неї шинель. Якимось чином від того мисливиці стало навіть легше – просякне водою, брудом та кров'ю вбрання перетворилася на штучний холодильник, що невпинно висмоктував з неї тепло.

Але з шинеллю вона втрачала й сигіли, заряджені на оборону та напад.

– Яка бридота, – здавалося, істота коментує сама до себе, не усвідомлюючи, що її жертва її чує. – Скільки ти її не знімала? Місяць? Е-е, більше...

Грубе лезо по одному роздерло зав'язки, що тримали сорочку, пропоролو спідне, потім чийсь палець, неприродно тверді та шершаві, торкнулися оголеної шкіри, натиснули на ліву грудь. Гострий біль пронизав рану. Несила стриматися, Гелена закричала.

– О, то ти отямилася? – бридко пробелькотіла істота. – Дивина та й годі.

Гелена розплющила очі. Гогли все ще були на ній, світ все ще пульсував м'яким золотим світлом. І в тому світлі, на тлі чорних покручених дерев, над неї нависало щось, що лиш віддалено скидалося на людину.

Пів обличчя його було закрите металевою (або схожою на таку) пластиною, округлою, без жодних анатомічних форм – не було навіть отвору-очниці та з'єднання, що відділяло б нижню щелепу. Невідомий розмовляв однією половиною обличчя, на диво позбавленою вад. Кучеряве волосся його було заплетене в довгі товсті жмути, з яких виходили вкриті гумою дроти, що зникали десь за згорбленими плечами – там, де здійсмалися суглобчасті кінцівки, такі як у скорпіона чи павука. Ні, не такі – то були мацаки – вони гнулися на всі боки, але назовні вкриті були пластинами хітинового екзоскелету, який наче розламувався та зростався за самим лише бажанням істоти. Гелена, мов зачарована, дивилася на свого полонителя, марно намагаючись зрозуміти, що перед нею. Ні, жодного разу вона не зустрічала подібного.

– То ти – мисливець? – спитала істота.

Промовляючи це, вона запустила довгий, хітиновий палець у відкриту рану. Відчуття було таке, ніби у отвір налили кислоти.

– Твої приятелі... – крізь заволоку болю та крику промова істоти долітала уривками, – ...усе село... зжере плоть з кісток...

Гелена прикрила очі. Вихід? Його не було. Знекровлена, майже паралізована, повністю у руках невідомої почвари, що так легко переграла її у снайперській дуелі. Зараз він просто тішиться з нею, певний у тому, що жертва цілком безпечна.

Снайпер припинив копирсатися в її рані, взявся за пояс, розірвав його – легко, ніби то була стара мотузка. Відкинув геть, разом із кобурою та ножом.

– Най тебе не бентежить, що я так лагідно до тебе говорю, – промовив він, роздираючи тканину її штанів. – Будь певна – я ненавиджу вас, недолюдків. Ніщо в цьому світі не викликало в мене почуття сильнішого. Ваше безглузде, безпорадне повстання зламало мені життя. Воно спотворило мене, розібрало й зібрало знову, додавши купу нових деталей. Я міг би жити спокійно, щасливо – але вам знадобилося розхитати сей човен. Вам знадобилася ота ваша «свобода». «Ідентичність»! Ваша ідентичність – се руйнація. На що спромоглися ваші пращури? На самогубну війну, яка, кінець-кінцем відгукнулася всім нам, створила наш світ як він є – іржавий, скалічений, спотворений. У цьому світі ми маємо жити – за милістю ваших дідусів та їхньої хибної логіки. І знов, ніби минулих каліцтв вам недостатньо, ви розпочинаєте війну – щоб цього разу взагалі звести людство до печерного стану – відібрати й те мале, що мі-го залишили нам.

Він зайшовся у кашлі, згинаючись і здригаючись усім спотвореним тілом, мацаки його тремтіли й випиналися, наче в судомах. Цей напад тривав лише кілька секунд, але Гелені здалося, що він тягнеться безкінечно. Нарешті, снайпер опанував себе.

– Ми спостерігали за вами, – повів він так, ніби нічого не трапилося, – споглядали, на що ви перетворюєте людей яких нібито звільнили. Як, не сходячі з місця ваші «пастухи» створюють брехливу картину світу, яку самі ж, не соромлячись та не сумніваючись, називають «мітом». Як цей «міт» вивертає людську свідомість і сприйняття. Спираючись на крихти правди, на недолю та неволю, в яких ми, люди живемо, вони створюють образ Імперії, якої ніколи не було. Вони навіть не уявляють, якою вона була – вони просто творять її наново, як їм потрібно. І не надто переймаються тому, що протирічать самі собі. Імперія...

Гелена майже не чула його. Якись дивні метаморфози відбувалися з нею. Вона відчувала Пісню, що м'яким, етерним потоком струменіла крізь її скалічене тіло. Вона відчувала, як Пісня змінює її, виправляє, вигартовує, перезбирає.

– Спасений буде спаситель, – прошепотіла вона сухими губами.

– Що? – стрепенувся снайпер, втупившись на неї єдиним оком.

– ...нині й навіки, – закінчила Гелена. Вона все ще відчувала біль та слабкість, але також відчувала потік. Річище, яким ставала, рукою, яка мала різьбити руну, несвідомим втіленням вільного Людства. Тих хто бачив сяйво.

– Раб не може бути вірним, – прошепотіла вона. – Віра – то є вибір волі, а воля – то є дитя свободи.

Снайпер підхопив її, за комір розрізаної сорочки, притягнув до себе, обличчя до обличчя.

– Свобода? – прохарчав він. – Свобода?! Спалювати людей на майданах – то ваша свобода? Стріляти в жінок і дітей, які не коряться вашому слову – то є свобода? Силоміць забирати людей до лав своїх «армій»? Ховати свою артилерію в житлових масивах, знаючи, що магнати за вбивство своїх кріпаків спускатимуть з нас по три шкури? Відбирати все, що вам зглянеться, гвалтувати й грабувати за правом сильного! То така ваша свобода? Таку державу волієте збудувати?!

– Воля жити, – промовила Гелена. – І воля вмирати.

Руки її з блискавичною швидкістю стиснули шию снайпера. Він зарипів, схопився за її зап'ястки, намагаючись розірвати хватку. Мацаки, наче батоги обрушилися на голову і плечі Гелени, шорсткий хітин полосував шкіру, гострі верхівки лізли в обличчя, намагалися встромитися в очі, у вуха, ніздрі, рота. Вона тиснула щосили, вганяючи увесь окультний потенціал, закладений Пастухами. Відчувала, як розжарилися всередині імпланти, як роз'їдали плоть, як перевантажували і без того знекровлені м'язи.

Спочатку лопнула жила на лівій руці. Наче звільнений трос, вона смикнулася, хльоснула, розірвавши шкіру на передпліччі. Один з пальців перестав слухатися. Хрупнула гортань, ротом снайпера пішла кров. Темні бульби гроном вирости на нижній

губі. Один мацак уп'явся у її око, почав тиснути. Гелена не відчула болю – просто якийсь хлопок, наче лопнув десь пухир – а потім щось рухливе вглибині очниці.

Тоді з відчутним хрускотом лопнула кістка – середній палець правої руки, третя фаланга. І одночасно – хребет снайпера, розчавлений відчайдушним тиском. Він здригнувся, але рухомості не втратив. Мацаки так само несамовито стьобали Гелену. Вона щосили відштовхнула його (радше – відштовхнулася сама). Червом поповзла по засніженому баговинню.

Снайпер корчився і звивався, намагаючись наздогнати її – але й сам заледве рухався. Руки й ноги майже не слухалися його, лише тентаклі зберегли свою рухливість. Ними він і тягнув себе вперед – незграбно та конвульсивно.

Гелена озирнулася. Гвинтівка почвари, важке, масивне знаряддя стояла притулена до дерева позаду почвари. Але ліворуч нього валявся відкинутий пояс із кобурою. Її, Геєни пояс.

Вона звелася на рівні, відчуваючи смертельну легкість у голові, хитнулася, встановлюючи рівновагу – а потім кинулася до подраного ремня.

Вона впала, не подолавши і двох кроків – але впала поряд із кобурою. Вона відчула, як її поранену ногу стиснув один з мацаків, як потягнув до себе. Завозилася, неслухняними, покаліченими пальцями намагаючись відкрити кобуру, відчуваючи, як все нові відростки сповивають її, як лопається шкіра від їхнього, схожого на наждак доторку. Розвернулася, побачивши перед собою безсило обвислу на зламаній шиї голову, дроти, на яких від навантаження плавиться і димить ізоляція.

Звела пістолет – і впритул випустила всю об'їму в клятту макітру.

Довго лежала горілиць, дивлячись у чорно-сіре небо, що сипало й сипало на неї вогкими крижаними грудками.

– Чи правду він казав? – прошепотіла. Пісня струмилися крізь неї, виправляючи пережиту шкоду. Ні, не саму шкоду... виправляючи світ, що включав існування тієї шкоди. Серед безлічі можливостей, маніпулюючи надмалими вірогідностями, зсувала реальність до іншого сумісного пласта, в якому рани не були такими страшними, в якому все склалося інакше. Вихором розверталися й колапсували в мозку спогади одночасних, але взаємовиключних подій. У низьких хмарах проступали і зникали невидимі руни. Така зміна... не миналася даремно. Непомітна, вона разом із тим поглинала все без залишку, кінцем даруючи лиш короткий відрізок часу...

Гелена терпляче чекала завершення зміни, готова знов стати до справи.

– Чи то правда? Із ким ми боремося? Що прагнемо побудувати? Хто є той, кого зведе Двоєдиним, Світлосяйним, Спасенним спасителем? Скільки нам коштуватиме його допомога? Скільки вже коштувала?

* * *

Крізь пролом у стелі падало палаюче гілля. Дим заповнював хату, розповзаючись попід стелею, що на ній виростали вже чорні плями – пропалини. Де-інде жевріли руді жарини, і танцювали перші вогники. Кашляв на пічці малий, знов розголосилося немовля, а Мотря навіть не намагалася його заспокоїти.

Безформна чорна істота кинулася на мисливцяліміт, міняючи в польоті напрям та швидкість руху, вивергаючи з себе довгі псевдоподії, вкриті шпичачами та наростами. Залементувала, беззвучно та оглушно водночас.

Яків рухався мов у трансі, не відчуваючи власного тіла, не усвідомлюючи його неприродньо прискорених рухів. Відчував нестерпний біль ударів, що завдавала їх почвара – таких, що видирали з нього шматки м'яса та ламали кістки. Відсторонено фіксував, як від напруження тягнеться та рветься м'язова тканина, лопаються кровоносні судини, як перехоплює судомою дихання.

Як лунає нестерпно, в кожній найменшій клітині, Пісня.

Черговий удар відкидає його до стіни, що вже дихає жаром. На мить йому темніє в очах, але відмова мозку дешифрувати сигнали з сітківки – то мала незручність. Чорноту заповнює складний рух потоків, несамовите вирування просторового коду, в якому здоровезним збуренням несеться на мисливця почвара.

Яків кидається вбік, уникаючи масивного удару, відчуваючи, як поштовхами виходить з ран кров, як шкребуть зсередини злами кісток – і як зі сліпучими спалахами жару внутрішні механізми, закладені в нього, на ходу відновлюють його. Цементують, стягують, закупорюють. Він наче перетворюється на біологічний механізм зі знятими запобіжниками та лімітерами, яким хтось незримий керує на власний розсуд. Яків не знав, чи дійсно то був сам Гагантхоа, як стверджували Пастухи. Йому вважалося, що в такому контролі немає нічого свідомого, що це радше штучні реакції автоматона, які лише відтворюють найпростіші логічні схеми «якщо X – то Y» – бо тільки така простота могла забезпечити потрібну швидкість. Утім, хто він, щоб міркувати про окультні технології?

Чотири патрони в обрізі. Один, два – кулі поспіль входять у аморфну масу, зібрану зі елементів, що ніякою комбінацією не спроможні були утворити живу істоту. Змінені на рівні нижче молекулярного, вони є ґрунт, на який спирається ця химера, спосіб закріпитися цій реальності. Постріли забирають надто багато часу – безформне поріддя знову дістає мисливця, занурює в себе, намагаючись поглинути та перетравити, вгризається тисячами твердих відростків, псевдопащек, затікає густою рідиною під одяг та у відкриті рани. Рветься пояс, гранати з гупанням падають на підлогу.

Проста куля не здатна зашкодити монстру – його макроструктура в цій реальності не представлена – невідомо навіть, чи вона існує взагалі. Мікроструктура ж, на рівні нижчому за клітинний, була невразлива для настільки грубої взаємодії.

За умов, що кулі обмежувались грубою термодинамічною та механічною взаємодіями.

Три. Снаряд занурюється в біоорганічну суміш, розтинаючи її своїм розжареним еством. Складне мікроскопічне різьблення на свинцевій поверхні снаряду, зустрівшись із

потоїбічною присутністю, оживає, утворюючи потужну реакцію. З макрорівня взаємодія між снарядом і плоттю миттєво переміщується на рівень, де навіть атоми вже є надмасивними об'єктами. Взаємодія ламає глюонні зв'язки між кварками, порушує структури, утворені чужорідним впливом, повертає кварки до притаманного цій реальності стану, вирівнює звичні константи тим виправляючи спотворення макропростору. Спотворення, яким по факту і є ся почвара.

Постріл утворює ланцюгову реакцію, що певний час підтримує сама себе. Пісня стає нестерпно голосною, але крізь заволоку болю Яків усвідомлює – тепер він страждає не сам. Четверта куля проходить складною кривою крізь охоплену агонією почвару, та відступає, постійно змінюючи форму, втрачаючи цілі шматки своєї псевдо-плоті, що ляпають на підлогу, розлітаючись холодними, ядучими бризками. Диму в хаті вже стільки, що неможливо бачити далі витягнутої руки. Яків хитаючись, крокує уздовж стіни, закриваючи ніс та рот брудним рукавом. Дістається пічки, Він намацує в диму Мотрине плече, тягне її. Та не пручається, але й не допомагає.

– Клята бабо, чи ти сказала?! – харчить Чорний. – Вилазь і дітей своїх забирай! Михась! Ти чуєш?!

Малий слабо відгукується, заходиться кашлем – але повзе на голос. Жінка все ще не ворушиться, і як би вона не тримала себе, можна було б подумати, що вона непритомна. Чудовисько за спиною мисливця заходиться в корчах, і безголосі крики його гострими лезами шматують думки та сприйняття. Поступово, резерви, що тримали Якова на ногах, вичерпуються, і один по одному вбудовані механізми вимикаються. Несила тягнути жінку, хорунжий хоче вирвати з її рук немовля – але з першої ж спроби Мотря щосили притискає його до себе. Дитя вже не кричить – його мовчання лякає мисливця. Поряд рюмсає Михась, тягне матір за рукави, вмовляє крізь сльози – все даремно. Яків з силою тягне його на себе, спускає на підлогу, штовхає до вікна. Секунди збігають неймовірно швидко, і кожна наступна падає на плечі важким тягарем. Нема чим дихати, нестерпний жар палить шкіру, в голові паморочиться. Мисливець знову береться за Мотрю. Разом із немовлям хапає її, тягне з ліжка, відчуваючи, як нестерпно болять виснажені, поранені м'язи, як зсуваються поламані кістки, ледь схоплені скобами імплантів. Один крок. Ще один. Ще. А в голові рунить несамовите ревище почвари.

Яка ціна свободи? Пастухи твердять, що воля коштує крові – і вони праві. Але яка та ціна? Який точний курс, і хто саме має платити? Холодні та чужі, думки в голові Якова Чорного народжуються наче самі по собі. Коли платить військовий – він знає чим та за що. Усвідомлює, що віддає своє за інших. А коли платить цивільний? Яка ціна його волі, волі, якої сам собі він не просив? «Ми вас сюди не кликали». «Ми вас туди не посилали». Не ми, не ми, не ми. Але коли ти не сплачуєш свідомо, то борг на тебе покладає хтось інший. А в такому борзі ціна неволі – така ж, як і ціна волі. За німе прохання «лишіть як було» доведеться заплатити не менше, ніж за найбільші зміни. І так само, ніхто не узгоджуватиме з тобою ту ціну, не питає, за що саме ти хочеш заплатити. Просто візьме скільки йому треба, а тебе полишить обгорілим трупом на узбіччі. Або жебраком коло розбомбленої хати.

Отвір вікна – біло-рудий прямокутник у сірій заволоці. Думки – розідране ганчір'я. тіло – лялька-маріонетка. Вага в руках – непід'ємна і невідчутна водночас.

Не варто сподіватися, що той борг є суспільним. Суспільство ніколи нічого не платить, бо суспільство, громада - се все абстракції. Направду, кожна сплата завжди зводиться до однієї конкретної людини, яка сам на сам залишається зі своїм, часто несвідомим боргом. Така людина має право на розгубленість, зречення та гнів. Але за неї вже вирішено, що борг буде сплачений, і тепер вона отримує своє. Се як броунівський рух, що передає теплову енергію. Одвічна ентропія, яка в замкнутій системі може тільки зростати. І ось тут відчутна стає принципова різниця: коли ти вирішуєш «не обирати», коли наголошуєш, що це «не твоя війна» – ти не можеш впливати на ту платню, яку з тебе візьмуть. Неприйняття – то лише форма згоди.

До тямі Яків прийшов уже в двох кроках від палаючої будівлі. Насилу звівся на ноги, озирнувся, відчуваючи всередині лунку порожнечу, крізь яку раз у раз накатував біль. Мотря лежала перед ним, непритомна, вся в кіпті, руки судомно притискали немовля. А навколо сходилися розкреслені контрастними тінями селяни. Затріщала, провалюючись, стріха, стовбур вогню та іскор звився до чорного неба.

– Виродок, – прохрипів хтось, і хрипке, загрозливе ричання прокотилося юрмою. Хтось здійняв був рушницю – надто повільно, наче з сумнівом та острахом. Яків стрілив раніше, револьверна куля пробила череп селянина, а більшість навіть не побачила, як той револьвер покинув кобуру.

– Та стріляйте вже! – вереск голови пролунав з-за спин натовпу. – Убийте бурла..

Голос його урвався на півслові. Голови селян враз обернулися, хтось лайнувся злякано... На якусь мить все наче завмерло – а потім один з озброєних здригнувся, шапка злетіла з його голови, на скроні з'явилося невеличкий круглий отвір. Перш ніж він впав, Яків застрелив ще одного.

А тоді на ганку, розтрощивши собою охопленій вогнем отвір, з'явилася почвара. Вона горіла – полум'я непевними зелено-синіми язичками розповзалось по безформній масі її тіла, не завдаючи жодної видимої шкоди. Отвори від мисливських куль пульсували наче сфінктери вивергаючи з себе патьоки густого, лискучого бруду. Паніка охопила людей, хтось кинувся навтьоки хтось завмер, паралізований побаченим, хтось впав на коліна, простягаючи руки в молитовному жесті. Та Гелена не закінчила ще свої жнива. Ось впав ще один, захлинаючись простріленою горлянкою, марно намагаючись стримати кров руками. За ним ще – рана на грудях була майже непомітною. Аж раптом з вулиці теж закричали, почулися звуки боротьби, постріл. Яків на те не зважав. Перші дві кулі, що він їх випустив у невмирущу почвару, не влучили – та рухалася стрімко, перетікаючи з місця на місце наче вода. Третя не схибила, але чудовисько наче її не відчуло.

Декілька вибухів, що майже злилися в один, вдарили в хаті – гранати Тео. На мить це вповільнило монстра – Яків встиг випустити останню кулю, перш ніж монстр наскочив на нього, поваливши у брудний талий сніг, а за мить повністю накривши собою.

* * *

Першого селянина Тео задушив голими руками. Розхристаний, закривавлений та босий, він наскочив на небораку з-за рогу, здавив шию двома руками – і зламав хребта. Селянин мав при собі сокиру на довгому руків'ї – колуна, що ним рубали дрова, а до того – теплий кожух та чоботі. Коли Тео поквапом взувався, пролунав раптом чийсь скрик, а ще за мить – руку та бік ошпарило шротом.

Більшість вірила, що Пастухи створювали мисливців виключно для полювання на потойбічних, а тому в битві проти людей ті, принаймні, були не кращі за звичайних солдат. Перше твердження, звісно, було справедливе. А от друге...

Тео подолав відстань до стрільця в три довгі стрибки, останній з яких закінчився ударом сокири, що навпіл розвалив тому череп. Хтось загорлав, кинувся від мисливця, затнувся, впав, розтягнувшись на снігу. Перш ніж він встиг звестися, Тео був вже поряд. Сокира опустилася між лопаток, вгризлася в хребет. Другий – останній – удар прийшовся в шию, вкоротивши віку бідолашному кмету.

Полювати на потойбічних істот було справою важкою та ризикованою. Навіть у перемозі ти не виходив звідти неушкодженим – радше психічно, ніж фізично. З людьми було простіше – їх достатньо було просто вбити. Сумління, співчуття, милосердя – все це не надто обтяжувало й швидко ставало чимось примарним, несправжнім. Вбита людина не оселялася в твоїх думках, не викривляла твого чуття, не нашіптувала чужинськими голосами незрозумілі намовляння. Не впліталася в Пісню, що струменіла нервовою системою мисливця. Люди просто полишали буття.

Ще один постріл, спалах болю в стегні. Невправний стрілець судомно заганяє патрон до люфи. Коли він готовий стрелити, Тео вже немає поряд. Він з'являється, виринаючи з тіней десь ліворуч, зовсім вже поряд, надто близько, щоб поцілити. Сокира опускається на зап'ясток, рушниця падає на сніг. Новий удар – в голову. Рябе, іржаве лезо нававіть не рубає - трощить.

То був останній – решта порозбігалася, поховавшись між хатами. Наче в тумані, мисливець крокує до палаючої хати, поступово прискорюючи ходу. У якийсь момент він зривається на біг, а коли опиняється поряд з почварою, кидається на неї, заносючи сокиру для удару... і завмирає. Поспішати нема куди, потойбічної істоти тут більше немає – тільки органічні рештки, що розповзаються над силуетом людини. Хлопчик, років десяти визирає з-за комори, весь чорний від сажі, волосся обпалене.

– Там мисливець – вказує він на купу бруду. – Воно накрило його.

Тео відчуває крижаний холод у нутрощах, падає навколішки, починає розгрібати огидні рештки. Бруд пече шкіру, щось тверде й гостре ріже долоні, але він не зважає. Нарешті чіпляється за одяг, витягує тіло з бридкого місива. Пальцями прочищає ніздрі та рот – але разом з брудом сходить плоть, що стала рідка, лишаючи по собі лише кістки – дірчасті, м'які наче губка.

Тео повертається до хлопчика, що так і не наважився наблизитися.

– Дядьку, де моя сестра? – питається той обережно.

Мисливець не відповідає. Знаходить серед тіл те, що менше забрьохане кров'ю, знімає з нього кожух та шапку, вдягається. Потім знаходить у одного з мерців рушницю, сує набої в кишені. Хлопчик мовчки спостерігає за ним.

Нарешті Тео обертається до нього.

– Твоя сестра, – промовляє він, – у льосі, в хаті голови. Сходи, забери її.

З тими словами Теодор Крочак знаходить собі колоду і сідає, повернувшись спиною, до згарища, якому ще жевріють вуглини. Віхола досі не вгамувалася, але біля згарища буде тепло. А на світанку він рушить до своїх. Згадавши щось, він підійшов до спотвореного тіла хорунжого, взяв його за руку. Та й досі стискала револьвер. Розтиснувши слабкі, поїдені пальці, Тео старанно обтер зброю снігом, сховавши потому під кожух. Спершись ліктями в коліна, підпер голову долонями.

– Ну чого стоїш? – спитав, не підводячи очей. – Жие твоя сестра. Иди по неї.

Замовк, слухаючи, як віддаляються дитячі кроки.

– Де то зараз Геля? – спитався сам до себе.

– Здалася вона тобі! – відповіла йому Зорянка. – Недалеко була забралася – лежить нині в снігу, холодна й затверділа. Ватагу вашому допомогла, кількох кметів стрілила...

– Покажеш, де? – спитав мисливець тихо.

– Навіщо?

– Треба.

– Як треба, то покажу. А ви хіба одне одного не відчуваєте?

Тео не відповів, крізь пальці дивлячись, як грають на закривавленому снігу відблиски вогню, як припадає кров свіжим снігом. Віхола не вгавала. Певне, і завтра ще сніжитиме.

– Квітень, – буркнув собі під ніс, втомлено опустивши повіки.

Небо на сході поволі сіріє – і понад верхівками дерев на сході починають проглядати в сніговому мареві велетенські постаті, химерні й потворні, що поволі рухаються на захід.

Війна триває.